

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/62/2018
Identifikačné číslo spisu: 1416202834
Dátum vydania rozhodnutia: 04.07.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Daniela Sučanská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:1416202834.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti súdu o maloleté deti R. F. a R. F., bývajúcich u matky, zastúpených opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, so sídlom v Bratislave, Vázovova č. 7/A, deti matky E. H. bývajúcej v L., a otca Y. F., bývajúceho v L., zastúpeného JUDr. Mariannou Kohútovou Bérešovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Štefánikova č. 47, o zvýšenie výživného na maloletých, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. 25 P 79/2016, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 24. októbra 2017 sp. zn. 11 CoP 410/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV (ďalej „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 3. mája 2017 sp. zn. 25 P 79/2016-161 zvýšil od 1. septembra 2016 výživné otca na maloletého R. na 180 € mesačne a maloletého R. na 160 € a určil ročné výživné pre maloletého R. od 1. septembra 2016 do 3. mája 2017 vo výške 1 040 € a pre maloletého R. od 1. septembra 2016 do 3. mája 2017 vo výške 880 €, ktoré zaviazal otca zaplatiť do 30 dní od právoplatnosti rozsudku, a do ročného výživného pre maloletého R. započítal sumu 400 € a maloletého R. sumu 400 €. Vo zvyšku návrh matky zamietol a zároveň zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava IV z 25. apríla 2012 č.k. 9 C 146/2010-116 v časti výšky výživného pre maloleté deti a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania. Vychádzal z toho, že naposledy bolo o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom rozhodnuté pri rozvoze manželstva rodičov rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV z 25. apríla 2012 č.k. 9 C 146/2010-116, kedy súd schválil dohodu rodičov, podľa ktorej boli maloleté deti zverené do osobnej starostlivosti matky s tým, že spravovať ich majetok budú obaja rodičia a otec sa zaviazal prispievať na výživu maloletého R. sumou 50 € mesačne a maloletého R. sumou 50 € mesačne (maloletý R. v tom čase navštevoval 5. triedu základnej školy a maloletý R. 2. triedu základnej školy). Súd prvej inštancie zistil rodinnú a sociálnu situáciu maloletých detí, príjmy matky a otca v rozhodnom období a konštatoval, že k poslednej úprave výživného došlo pred takmer 5 rokmi, od poslednej úpravy došlo na

strane maloletých detí k podstatným zmenám, majúcich vplyv na výšku výživného zo strany otca, keďže maloletý R. navštevuje 1. ročník strednej školy a maloletý R. 7. triedu základnej školy. Prechod oboch detí na vyšší stupeň vzdelávania ako aj ich vyšší vek považoval za kvalifikovanú zmenu pomerov na ich strane. Preto na základe príjmov rodičov v roku 2016 a časti roku 2017, matkou preukázaných výdavkov maloletých detí, a zohľadniac ďalšiu vyživovaciu povinnosť otca k maloletému E. F., zvýšil vyživovaciu povinnosť otca k maloletému R. na 180 € mesačne a R. na 160 € mesačne a návrh matky vo zvyšku zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“).

2. Na odvolanie otca Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 24. októbra 2017 sp. zn. 11 CoP 410/2017 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie: a/ zmenil v časti zročného výživného tak, že zročné výživné za obdobie od 1. septembra 2016 do 30. apríla 2017 na maloletého R. vo výške 1 040 € a na maloletého R. od 1. septembra 2016 do 30. apríla 2017 vo výške 880 € je otec povinný zaplatiť do 30 dní od právoplatnosti rozsudku, b/ výrok o započítaní súm 400 € u každého maloletého dieťaťa do zročného výživného zrušil, c/ vo zvyšku rozsudok potvrdil, d/ žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie v časti zvýšenia výživného náležite zistil skutočný stav vecí, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec správne právne posúdil, pričom svoje rozhodnutie presvedčivo odôvodnil. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil so skutkovými zisteniami a právnymi závermi súdu prvej inštancie vyjadrenými v odôvodnení napadnutého rozsudku. Aj podľa názoru odvolacieho súdu došlo na strane maloletých detí k takej zmene pomerov, ktorá odôvodňuje zvýšenie výživného, a preto v tejto časti rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil. Z dôvodu nesprávnosti pri určení výšky nedoplatku na zročnom výživnom s obdobím uvedeným v rozsudku súdu prvej inštancie, odvolací súd túto nesprávnosť napravil svojím rozhodnutím spôsobom uvedeným vo výroku jeho rozsudku s tým, že zmena a zrušenie výroku o započítaní sa nedotýkajú inak vecnej správnosti rozsudku.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal otec dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP tvrdiac, že súd nesprávnym procesným postupom mu znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podľa názoru dovolateľa nesprávny procesný postup odvolacieho súdu spočíva v tom, že neboli dostatočne zistené skutočné príjmy a výdavky matky maloletých detí, a to napriek jeho opakovaným návrhom na doplnenie dokazovania v tomto smere, a tým nebol riadne zistený skutočný stav vecí. Takýmto istým spôsobom súd pochybil aj pri zisťovaní výdavkov oboch rodičov, najmä výdavkov matky a vychádzal len z tvrdení matky, ktoré neboli hodnoverným spôsobom preukázané. Namietal, že súd pri rozhodovaní o zvýšení výživného vôbec nevzal do úvahy reálne výdavky z jeho strany, vrátane dlhov a úverov pochádzajúcich z manželstva účastníkov, ktoré on naďalej spláca. Podľa jeho názoru výška zvýšeného výživného nie je primeraná jeho možnostiam, schopnostiam a majetkovým pomerom a rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený, nakoľko odvolací súd sa nevyporiadal so všetkými jeho odvolacími námietkami. Z uvedených dôvodov otec navrhol rozsudky súdov oboch nižších inštancií zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, prípadne zmeniť a zvýšiť výživné na maloletého R. na 120 € mesačne a maloletého R. na 100 € mesačne.

4. Kolízny opatrovník vo vyjadrení k dovolaniu otca uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny.

5. Matka maloletých detí sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadřila.

6. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa, ktoré je od 1. júla 2016 upravené v zákonom č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“). Vzájomný vzťah medzi CMP a zákonom č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veci úpravy styku

rodičov a maloletého dieťaťa; prípustnosť dovolania otca bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

9. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3 Cdo 42/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 8 Cdo 99/2017).

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (1 Cdo 26/2017, 2 Cdo 154/2017, 3 Cdo 42/2017, 5 Cdo 12/2017, 7 Cdo 163/2017, 8 Cdo 73/2017).

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t.j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP); v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

12. Vyššie už naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

13. Otec v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 420 písm. f/ CSP.

14. V zmysle § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo

veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

14.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca účastníkovi (strane sporu) realizáciu jej procesných oprávnení a mariača možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3 Cdo 110/2017, 4 Cdo 128/2017, 8 Cdo 56/2017).

14.3. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom konaní, potom už „postupom súdu“ zásadne nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (3 Cdo 173/2017, 7 Cdo 150/2017, 8 Cdo 49/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru dovolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) napríklad v konaniach sp. zn. I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018, v ktorých podané sťažnosti odmietol s odôvodnením, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní nemajúci oporu v zákone.

15. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017).

16. K dovolacej námietke otca týkajúcej sa nedostatočného vysvetlenia niektorých dôvodov rozhodnutia odvolacieho súdu a jeho nepreskúmateľnosti dovolací súd pripomína, že dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (pozri rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

16.1. Na záse, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“, zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

16.2. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R

2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

16.3. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

16.4. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP; v odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

17. Pokiaľ dovolateľ súdom vytyka niektoré nedostatky v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie a prípadne tiež nesprávnosť hodnotenia výsledkov dokazovania, vec prejednávajúci senát dovolacieho súdu pripomína, že už podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebolo dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim prípustnosť dovolania) nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého z dôkazov (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Nová právna úprava na samej podstate uvedeného nič nezmenila (v súvislosti s tým pozri 2 Cdo 159/2017, 3 Cdo 59/2017, 5 Cdo 47/2017 a 7 Cdo 42/2017).

18. Z obsahu dovolania otca vyplývajú aj výhrady k právnym záverom odvolacieho súdu a polemikou s nimi spája svoje presvedčenie, že súdy zasiahli do jeho práva na spravodlivý súdny proces. Z hľadiska obsahového (viď § 124 ods. 1 CSP) ale otec v tomto smere nenamieta procesné chyby (nesprávnosti procedúry vedenia konania), ale to, že rozhodnutia súdov spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci.

18.1. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Najvyšší súd už dávnejšie dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď primerane R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014).

18.2. Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, zotrval aktuálny judikát R 24/2017.

19. Najvyšší súd z uvedených dôvodov odmietol dovolanie otca podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

20. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.